

LITOSTROJ

Kdo namerno škoduje Litostroju?

V Litostroju smo z ogorčenjem prebrali članek objavljen 22. septembra 1990 na 3. strani dnevnika Delo z naslovom »S pomočjo republiške vlade do obveznic za dolgove Litostroja?« (op. ur.) Članek je napisal novinar Dela Jože Biščak na podlagi izjav predsednika Izvršnega sveta Skupščine občine Ljubljana Šiška gospoda Petra Zuleta. Prispevek je poln netočnih podatkov, tendencioznih trditev in neobjektivnih sklepanj na škodo podjetja Litostroj in zaposlenih v njem.

V podnaslovu članka je namreč zapisano, da ima Litostroj 82 milijonov dolarjev izgub, kar je popolnoma netočen podatek, ki grobo zavaja javnost. Pravi podatek je 7,9 milijona dolarjev izgube (preračunano iz dinarjev) za prvo polletje 1990, kar je bilo objavljeno tudi v gradivu Skupščine občine Ljubljana Šiška za sejo vseh zborov, ki je bila v torek 2. 10. 1990. Razlika med objavljenimi podatki v DELU in dejanskimi je tako groba, da vzbuja sum o namernem zavajanju javnosti, kar je očitna osnova, da podjetje v tem primeru lahko uporabi vsa pravna sredstva za zaščito resničnih podatkov in imena Litostroj. Druga groba neresnica je tudi trditev, da Litostroj nima nikakršnega sprejemljivega programa za preobrazbo v kapitalno družbo in oblikovanje več manjših profitnih podjetij.

Tudi ta trditev pomeni zavajanje javnosti, saj je delavski svet Litostroja na svoji seji 17. 9. 1990 po predhodni vsestranski strokovni obravnavi sprejel program preobrazbe in reorganizacije, ki bo ob sodelovanju bank, upnikov in slovenske vlade izvedena do konca letošnjega leta. Pri tem je zaskrbljujoče dejstvo, da gospod Peter Zule – predsednik šišenske vlade tako lahkotno, brez argumentov in nepoznavanja sprejetega litostrojkega programa ter vseh drugih sedanjih težavnih razmer v podjetju, ki so nastale po iraški blokadi, vnaprej napoveduje propad Litostroja. Ob tej izjavi se kar samo postavlja vprašanje, če je gospod Peter Zule in njegov izvršni svet sploh zainteresiran za skupno pozitivno razreševanje izrazito težavnega položaja Litostroja ali pa ima občinska vlada drugačne načrte, ki nam niso poznani?

Tretja izjava, ki je sporna in neresnična je navedena v zadnjem odstavku članka, ki navaja: »Vse to so, po besedah Petra Zuleta, hoteli predstaviti delavskemu svetu Litostroja na volitvah za novega direktorja, vendar je bila volilna seja prestavljena, ne da bi šišensko vlado kdo obvestil.« Povedati moramo, da niti na delavski svet podjetja, niti na vodstvo podjetja ni bila s strani gospoda Petra Zuleta posredovana želja, da namerava delavskemu svetu podjetja ob volitvah direktorja predstaviti vse, kar je zapisano v članku. Če je gospod Peter Zule imel resen namen na tak način sodelovati z organi upravljanja podjetja, bi bilo logično, da tak obisk legalno napove organom upravljanja in vodstvu podjetja in ne, da se skrivno dogovarja (ni nam namreč znano s kom) o taki konstrukciji obiska v Litostroju. Tako ravnanje močno zaudarja o tem, da je bil načrtovan nenajavljen obisk seje delavskega sveta podjetja, pa tudi možen vpliv na organe upravljanja pri odločitvah o novem direktorju in sprejetju programa preobrazbe in sanacije podjetja.

Povsem upravičeno postavljamo vprašanje, kdo namerno javno škoduje Litostroju in s kakšnimi nameni?

Karel Gornik.

Ponovno izvoljen Jože Šlander in program izhoda iz krize

Na predlog razpisne komisije, ki je za generalnega direktorja Litostroja obravnavala tri kandidate, so delegati delavskega sveta z veliko večino in s tajnim glasovanjem ponovno potrdili diplomirane inženirja Jožeta Šlandra. Takšen razplet niti ni presenetljiv, če upoštevamo, da ostala dva kandidata nista izpolnjevala pogojev ter dejstvo, da Litostroj, kakršen je sedaj, ni niti najmanj vabljen za nove ljudi.

Že dlje časa tovarno pestijo hude finančne težave, nelikvidnost in blokade, vse hujše pomanjkanje strokovnih in sposobnih vodilnih delavcev ter vse večje pomanjkanje dela. To je tudi razlog, da je v tem hipu od skupno približno 3700 delavcev že skoraj 800 delavcev na čakalnih dopustih. Pred Litostrojem je tudi prisilna poravnava (25. oktobra), ki ji brez pomoči vlade in razumevanja upnikov samo podjetje gotovo ne bo kos.

Litostroj, na čelu z delavci oz. svobodnim sindikatom, pa tudi vodstvom, je na svoje težave že večkrat opozarjal tudi v javnosti (kot na primer na skupnem sestanku s predstavniki vlade in ob juljski stavki), vendar do konkretne, brezpogojne pomoči ni prišel. Predstavniki vlade so informacije le poslušali, na apel, predvsem po kadrovske pomoči, pa je bila gluha tudi občina. Zato je razumljivo, da se je bil Litostroj s svojimi problemi in programom prisiljen spopasti sam in z ljudmi, ki jih ima.

Grobo vzeto je Šlanderov program transformacije podjetja in način izhoda iz krize le nadaljevanje že prejšnjih reorganizacij. Litostroj naj bi se preoblikoval tudi v skladu z zakonodajo v kapitalno družbo – holding, ki bo ustanovil določeno število poslovnih samostojnih podjetij, današnjih zaokroženih proizvodnih programov. Dosedanje prodajne, nabavne, vzdrževalne ter deloma tudi projektne in finančne službe oz. programi bodo preneseni v samostojna podjetja, litostrojko krovo podjetje pa bo dejansko opravljalo le

koordinacijsko funkcijo pri urejanju problemov, kjer bo to smiselno. Tu bo združeno tudi nekaj dejavnosti, ki se resnično nanašajo na celo podjetje. Litostrojki holding bo tudi zagotavljal, da ustanavljanje podjetij ne bo pomenilo razpada Litostroja, skrbel bo za razvojno in finančno strategijo, ščitil interes litostrojkih podjetij v odnosu do tujih partnerjev, zadržal znamko kvalitete Litostroj-Trade Mark ter s preko 51-odstotnim deležem kapitala skrbel za učinkovito gospodarjenje.

Pogoj za takšno transformacijo pa je prav gotovo uspešna prisilna poravnava, kar je vsekakor odvisno od podpore republiške vlade in razumevanja upnikov.

Ena od težav, ki pesti Litostroj, je tudi vprašanje presežnega števila delavcev. Marsikaj bo lahko podjetje s programom izobraževanja in prekvalifikacij storilo samo, ostale presežke pa bo treba reševati širše – kolikor mogoče odgovorno in humano.

Po Šlanderovem prepričanju so današnji Litostrojci proizvodni programi ob ustreznem znižanju stroškov, intenzivnem trženju in razvoju nekateri sami, drugi v povezavi s tujimi partnerji, tudi v tej tržni situaciji sposobni preživeti. Samostojnost, ki se bo odrazila v večji odgovornosti, iniciativnosti in zagnanosti kolektivov in vodstev teh podjetij, pa bo najbrž dala tudi boljše rezultate.

Šlander v programu navaja tudi potrebo po uveljavitvi učinkovitejšega načina in metodah vodenja. Veliko akcij je navedel v dodatku programa z naslovom Program prioritarnih aktivnosti, nekaj kadrovske spremembe pa je že izvedel. Čas bo pokazal kako učinkovite so bile te poteze.

Prelomnica v prihodnih načrtih Litostroja bo prisilna poravnava in položaj po njej. Bati se je le, da se kopja zakulisnih strankarskih, vladnih, občinskih ali špekulativno gospodarskih bojev ne bodo zlomila na hrbtih skoraj 4000 litostrojkih delavcev, ki jim naša slovenska demokratična skupnost ne nudi več nobene socialne in eksistenčne varnosti.

Marijana Meglič

Dobrohotnost vlade?

Ob ponovnem imenovanju Jožeta Šlandra je na naslov Litostroja oz. dela delavskega sveta priletelo veliko očitkov. In to na najbolj banalen vzrok – namreč na spremembo ure in prostora seje.

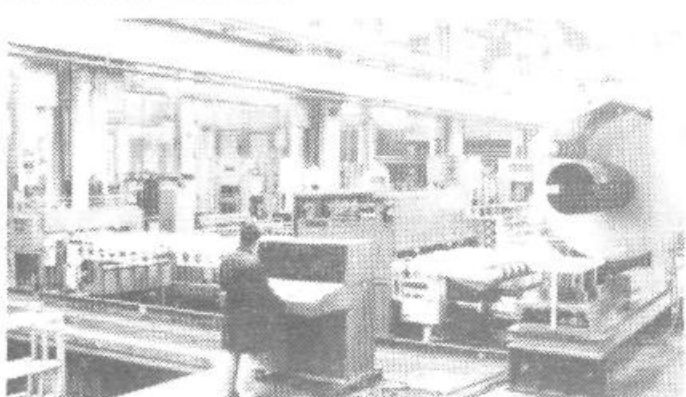
V Delu se je tudi v zvezi s tem razhudil predsednik IS občine Šiška Peter Zule. Da ne pozabimo – časa za karkoli pametnega je imel dovolj od stavke naprej (ko smo ga na skupnem sestanku za pomoč celo uradno prosili) in od objave razpisa za generalnega direktorja – ponovno!

Nekaj podobnega nam je pripravila vlada. Ko je že bila sklicana seja delavskega sveta, ki naj bi podrobneje obravnavala program izhoda iz krize, je prišel na naslov Litostroja dopis, da želijo predstavniki vlade sodelovati s svojimi predlogi in pripombami. Skratka, da želijo biti zraven. Še dobro, da tega niso sporočili preko dnevnika Delo! Tudi za to je bilo dovolj časa že prej! Zares demonska demokracija!

M. M.

Uspešen program preoblikovalne opreme v Litostroju

Program preoblikovalne opreme (PP), ki omogoča prilagodljivo trženje in proizvodnjo, je tudi zaradi svojevrstne strategije poslovanja uspel na svetovnih trgih. Velika skrb je namenjena tudi bodočim potrebam, ki postajajo po izvedbi in kvaliteti vse zahtevnejše. Tem usmeritvam je naklonjena tudi nova organiziranost podjetij v Litostroju, ki ne bo več centralistična in bo temeljila na prostorski in ekonomski tržni zakonitosti.

Podajna linija za avtomobilsko industrijo v ZDA, ki omogoča avtomatizirano delovanje preoblikovalnih procesov.

Bolj bodo lahko uporabljena in izkoriščena znanja, ki so se do zdaj združevala v centraliziranih službah, namesto v programih.

Skoraj celotna proizvodnja programa PPO gre v izvoz. Eden od kupcev je avtomobilska industrija v Detroitu (ZDA), za katero PPO dobavlja linije za podajanje pločevine iz kolotov pri izdelavi avtomobilskih delov. Vsa oprema je izdelana po naročilu, ki mora biti z načrtovanjem in izdelavo gotovo v največ šestih mesecih.

Uspešno je tudi kooperantsko sodelovanje s firmo Göckel za katero PPO izdeluje stroje za brusilne stroje posebnih izvedb, največje tržišče pa je še vedno v SZ. Na ta trg PPO izvažata opremo za visoko tehnologijo, predvsem avtomatizirane celice za tlačni liv in linije za preoblikovanje. Večje tržišče predstavlja tudi Romunija, ki po licenci programi PPO proizvajajo stroje, obe vzhodni tržišči pa omogočata tudi ugodno medsebojno menjavo.

P. V.

KADROVSKA KRIZA

Potrebni odhajajo

Čeprav so strokovne analize litostrojkih in zunanjih strokovnjakov pokazale, da Litostroj, glede na sedanjí in predvideni obseg proizvodnje, zaposluje kar za tretjino delavcev preveč, pa se Litostroj z letošnjim padcem števila zaposlenih, pa čeprav to zveni absurdno, oddaljuje od zastavljenih kadrovskega ciljev.

V letu 1990 je Litostroj zapustilo približno 10 odstotkov delavcev, žal pa so bili to predvsem tisti, ki jih v podjetju že tako primanjkuje. Odšlo je kar 33 delavcev z visoko in višjo izobrazbo, prišlo pa le 15 novih. Tako se je v kratkem času že tako malo število fakultetno izobraženih kadrov v Litostroju zmanjšalo še za 18 delavcev. Čeprav bi bile lahko nizke plače povsem zadosten in osnovni razlog odhoda (povprečna avgustovska plača teh profilov je znašala 7.300 din) pa se nahajajo šele na tretjem mestu med vzroki odhodov. Najpomembnejši vzrok je strokovna brezperspektivnost, temu pa sledi slaba organiziranost delavnega procesa, slabo vodenje in slaba informiranost.

Brezperspektivnost, povsem nejasna prihodnost ter slabe plače pa so tudi sprožile pravi plaz upokojitev. V letošnjih osmih mesecih se je upokojilo 226 delavcev, kar je skoraj trikrat več kot v celem lanskem letu ter štirikrat toliko kot v dobrih starih časih. Ob teh podatkih ni potrebno še posebej poudarjati da se veliko delavcev upokojuje prečasnó. Tudi tu se pojavlja podobna slika kot pri odhodih – upokojuje se precejšen delež t. i. ključnih delavcev na vseh nivojih.

Vse pa kaže, da se bo ta trend, vsaj z isto intenzivnostjo, nadaljeval še vnaprej. Nasploh pa je pregled in ocena kadrovskega stanja v Litostroju – primerjava znanja, izobrazbe in sposobnosti zaposlenih z zahtevami delovnih mest, pokazala, da je le-ta izredno slaba. Zato se je kadrovska služba podjetja lotila nekaterih akcij, ki bi prispevale k zmanjšanju možnih tehnoloških presežkov delavcev. Pri republiškem izvršnem svetu jim je uspelo pridobiti 4,7 milijonov din, ki bodo namenjeni za preusposabljanje 845 delavcev v 12 izobraževalnih programih.

Posebno poglavje na kadrovskem področju pa so čakalni oziroma prisilni dopusti. Zaradi pomanjkanja dela, vsaj to naj bi bilo osnovno vodilo, je bilo do konca septembra v Litostroju izdanih okoli 700 odločb o začasnem prenehanju z delom.

Iraški udarec Litostroju

Pričakovanja, da bo Litostroj po končani iraško-iranski vojni uspel od Iraka izterjati stare dolgove ter nasploh normalizirati ter urediti medsebojne poslovne odnose, so se po iraški zasedbi Kuvajta ter gospodarski blokadi, ki je temu sledila, razblinile v nič. Ta udarec se Litostroju, ki se že tako nahaja v izredno težkem položaju, ne bi mogel pripetiti v bolj neugodnem trenutku. Iraški dogodki so najbolj prizadeli programa hidroenergetske opreme in črpalnih naprav, ki sta že dolga leta prisotna na iraškem trgu, posredno pa seveda tudi vse ostale programe in celoten Litostroj.

Samo stare terjatve za že izdelane in odpremljene objekte (Haditha, Kirkuk) znašajo 10,5 milijonov dolarjev. Poravnava teh dolgov je sedaj popolnoma negotova, v najboljšem primeru pa se bo pomaknila v negotovo prihodnost.

Tem starim zapadlim dolgovom se pridružujejo nove terjatve za objekte, za katere ima Litostroj podpisane pogodbe. Te nove terjatve znašajo 9,5 milijonov dolarjev in se v pretežni meri nanašajo na črpalno postajo North Jazira in HE Bekhme (že odposlana oprema ter oprema pripravljena za odpremo, stroški vložka v proizvodnjo).

Poleg teh dejanskih dolgov pa je Litostroj še dodatno prizadel izpad nekaterih velikih poslov. Od poslov za katere so bile pogodbe že podpisane naj omenimo največja: HE Bekhme s pogodbeno vrednostjo 68,7 milijonov dolarjev ter črpalna postaja North Jazira s pogodbeno vrednostjo 9,4 milijonov dolarjev. Nadaljevanje teh že začeti poslov je povsem negotovo, v najboljšem primeru pa se roki izdelave podaljšujejo.

Boleč pa je tudi izpad pričakovanih poslov, ki so bili tik pred podpisom in ki po ocenah znašajo okoli 41 milijonov dolarjev (HE Adhaim in črpalna postaja East Jazira).

Glede na znane težave pri pridobivanju naročil ter slabo zasedenost z delom je prekinitev sodelovanja Litostroja z Irakom še toliko bolj prizadela.

Tone Škrjanec

Vprašanje Petru Zuletu – gospodu!

Kdaj bomo dobili ceure (ali vsaj njegovo prvo polovico), ki ste nam ga sivo reno obljubili ob juljski stavki? Nekaj plač smo v tem času že dobili – brez vaše pomoči!

Delavci Litostroja